

Benelux: bakermat van
open grenzen

Frans Weekers: tornen covid-19-maatregelen aan basisprincipes?

Iedereen kent de Benelux. Van op school. Maar weinigen weten nog wat de Benelux precies doet en wat haar precieze bevoegdheden zijn ten opzichte van haar lidstaten én ten opzichte van de EU.

Indertijd verwees de Duitse Bondskanselier Kohl nogal hautain naar ‘de Benelux-landen-of-hoe-heten-ze-ook-alweer’. Toch was de Benelux altijd al een proeftuin voor de Europese samenwerking en het uitgommen van grenzen. Dat wordt ook expliciet zo erkend in artikel 350 van het EU-werkingsverdrag. De Covid-19-perikelen hebben weer duidelijk gemaakt dat de Benelux niet zo overbodig is.

Labo voor Europa

De kiemen voor de Benelux werden al tijdens de Tweede Wereldoorlog gezaaid: in 1943 ontstond een monetaire overeenkomst en in 1944 een douane-overeenkomst. In 1948 werd dat een douane-unie. Bij het eerste Verdrag tussen de Benelux-landen uit 1958 zag de Benelux Economische Unie het licht. Dat verdrag gold voor vijftig jaar en ging vooral over economische samenwerking. Tijdens de daaropvolgende jaren en meer nog na de oprichting van de Europese Unie (1993) werd de focus van de Benelux-samenwerking verlegd. Ook de veranderde staatsstructuur in België noopte daartoe. In 2008 werd bijgevolg een nieuw Benelux-Verdrag ondertekend. Sindsdien is de samenwerking breder: interne markt & economische unie, duurzame ontwikkeling en justitie & binnenlandse zaken. Sindsdien spreekt men dan ook over ‘Benelux Unie’.

Over het sluiten van grenzen

Een aantal weken geleden uitte Frans Weekers, sinds maart van dit jaar adjunct-secretaris-generaal van de Benelux, zijn verbazing over de onverwachte en weinig overlegde communicatie van de Belgische overheid over het sluiten van de grenzen om de verspreiding van het corona-virus tegen te gaan: “ik stond perplex” liet hij in de pers weten. Hoe zat dat? “Het trof me bijna persoonlijk”, zegt Frans Weekers: “Ik kom uit de grensstreek in Nederlands Limburg. Als klein manneke met korte broek kende ik nog de grenscontroles tussen de Europese staten. Die zijn al lang afgeschaft en eigenlijk speelt het grootste deel van ons leven zich af zonder gecontroleerde grenzen met de buurlanden. We willen natuurlijk niet terug naar grenscontroles. Tot België in eens de overgangen met de buurlanden afsloot, zelfs met fysieke barricades. Dat was bijvoorbeeld niet het geval in Duitsland: die grens bleef open, zij het met waarschuwingen en aanbevelingen. Het afsluiten van de Belgische grens was des te opmerkelijker omdat net de Benelux de bakermat van ‘open grenzen’ was’. Is het probleem intussen van de baan? Frans Weekers is positief: ‘Afgelopen maandag (13 juli, nvdr) is er een Nederlands-Belgische top bijeengekomen. Belgisch Minister van Binnenlandse Zaken, Veiligheid en Buitenlandse Handel De Crem heeft daar duidelijk gemaakt dat de grenzen bij een eventuele opflakking van het corona-virus niet opnieuw gesloten zullen worden en dat

er beter gecommuniceerd en overlegd zal worden. Dat is heel belangrijk voor alle grensarbeiders, mensen die over de grens aan mantelzorg doen of zaken hebben. Die waren rechtstreeks getroffen. Het was bijvoorbeeld niet duidelijk welke gevolgen de grenssluiting en de thuiswerk-verplichting zou hebben op de

Grenzen gesloten terwijl Benelux de bakermat is van open grenzen

fiscaliteit of de sociale zekerheid van grensarbeiders”. Weekers heeft ook wel begrip voor de gang van zaken: “Ik wil niet met de vinger wijzen naar autoriteiten van welk land dan ook”, zegt hij. “Iedereen heeft gedaan wat hij dacht dat goed was om z’n bevolking zo veel mogelijk te beschermen en niemand had een draaiboek klaar over hoe we dat voor zo’n besmettelijke pandemie moesten doen. De Crem stond ook onder druk van de burgemeesters van een aantal grensgemeenten die zagen dat Nederlanders massaal kwamen tanken in België. Omgekeerd kwamen veel Belgen vlak voor de Belgische corona-maatregelen, zoals de horeca-sluiting, nog gauw op cafébezoek in Nederlandse grensgemeenten”.

Stille diplomatie

Het Benelux-secretariaat was op dat vlak vooral achter de schermen actief: “De Covid19-pandemie maakt duidelijk dat er nauwer kan en moet samengewerkt worden in een regionaal kader, zeker in de Benelux, terwijl er voldoende beleidsruimte moet zijn voor elk van de landen. Zo heeft het Benelux-secretariaat haar signaalfunctie benut, we hebben de premiers voorstellen gedaan om de samenwerking ‘post-Covid’ te versterken en de ministeries van Buitenlandse Zaken van de landen samengebracht om de exit-strategieën beter op mekaar af te stemmen en oog te hebben voor informatie naar de burgers. Ook brachten we de toerismediëten van de Benelux en Nordrhein-Westfalen samen. Bovendien hebben we, in volle crisis, informatietekorten voor grensarbeiders weggewerkt en de transportsector aangespoord om digitale vrachtbrieven te gebruiken”.

Verder stipt Weekers aan: “De Benelux beschikt over een aantal, dat al 40 jaar bestaan en die we hadden kunnen inzetten om dit beter grensoverschrijdend aan te pakken. Maar goed, door hitte van de strijd zijn die blijkbaar tussen de plooiën gevallen”.

Symbolisch of ook nuttig?

Het feit dat het bestaande Benelux-instrumentarium gewoon vergeten werd, wijst misschien ook op de vooral symbolische waarde van de Unie? Frans Weekers pareert: “De rol van het Benelux-secretariaat is ondersteunend, niet alomvattend. We zijn een neutraal platform van de regeringen uit onze drie landen; wij werken dus voor en namens de regeringen, in onderlinge consensus en in hun gezamenlijke belang. In het dossier over verplicht thuiswerken, merkten we bijvoorbeeld dat de betrokken landen toch op hun soevereiniteit stonden. Al bij al ging het ook ‘maar’ over 100.000 grensarbeiders die mogelijk in onzekerheid zaten. Op het totaal van 29,15 miljoen Benelux-onderdanen is dat natuurlijk niet zo veel vanuit regeringsstandpunt”.

Europese interne markt of het veiligheidsbeleid nog verre van volmaakt

Neemt de EU inmiddels niet een belangrijker plek in dan de Benelux? “Natuurlijk regelt de EU intussen heel wat”, beaamt Frans Weekers, “maar heel veel zaken die de Benelux realiseerde, zijn zo vanzelfsprekend geworden dat we niet meer stilstaan bij de rol die de Benelux gespeeld heeft. Bovendien is de Europese interne markt of het Europees veiligheidsbeleid nog verre van volmaakt. Op vele domeinen speelt de Benelux daarop in met vaak kleine maar wel hele concrete maatregelen die het comfort van we inwoners danig verbeteren. Meestal zonder dat mensen dat zien of weten”. Weekers verwijst daarbij naar het grensoverschrijdend ambulancevervoer in de Benelux of de grensoverschrijdende automatische diploma-erkenning. Recent ondertekenden de drie landen samen een verklaring om het fietsgebruik in de Benelux en de EU te stimuleren. Hij verwacht ook dat volgend jaar het dossier van de e-health operationeel zal

Meer nieuws...

Kwaliteitslabel robotchirurgie

Het Arnhemse Rijnstate Ziekenhuis en het Onze Lieve Vrouwenziekenhuis (OLV) van Aalst (B) gaan samen werken aan een kwaliteitslabel voor robotchirurgie. In Nederland en België zijn het Rijnstate en OLV een van de grootste robotchirurgie centra. De expertise en ervaring wordt al breed toegepast. Er is dan kruisbestuiving tussen zenuwsparende prostaatverwijderingen, blaas- en nier-sparende operaties, of robot-operaties aan darmen. “Deze kruisbestuiving is bij ons discipline overstijgend. Zo worden dedicated operatieteams flexibeler, veelzijdiger en multi-inzetbaar. Het zorgt voor een snelle, efficiënte en kosten-effectieve implementatie van verbeterde en ook innovatieve operatietechnieken”, aldus Geert Smits, uroloog in het Rijnstate. Een van de belangrijkste doelstellingen van de samenwerking tussen Rijnstate en het OLV is het uitwisselen van data. Voor een jaarlijkse benchmarking en uitwisseling van ‘best practices’. “Het gaat zowel om klinische data als om de bevindingen van de betrokken patiënten. Op basis van deze gedeelde kennis worden er gezamenlijke projecten ontwikkeld om méér gezondheidswinst voor de patiënt te halen”, aldus Dokter Geert De Naeyer, uroloog in het OLV Ziekenhuis.

www.icthealth.nl

Nederland grote afnemer Vlaamse producten

Vlaanderen heeft in 2019 meer landbouw- en voedingsproducten uitgevoerd dan geïmporteerd. Vooral akkerbouw en zuivel geven een boost aan de Vlaamse agrohandel. Er is in Vlaanderen in 2019 voor € 32,1 miljard aan producten ingevoerd, terwijl voor € 39,2 miljard werd geëxporteerd. Het handelsoverschot bedraagt daarmee € 7,1 miljard. De landbouw- en voedingsindustrie heeft een aandeel van 13% in de totale Vlaamse uitvoer. Kijken we naar de verschillende productgroepen, dan zijn de akkerbouwproducten de belangrijkste groep voor de Vlaamse agrohandel. De export is goed voor €14,6 miljard en de invoer voor €13,3 miljard. Ook zuivel en vlees zijn belangrijk voor de Vlaamse export. Deze productgroep noteert in 2019 een handelsoverschot van € 2,4 miljard. De uitvoer is €7,5 miljarden de invoerwaarde van dierlijke producten is gestegen tot €5,1 miljard. Zo’n 81% van de totale export van de agrarische producten gaat naar andere landen binnen de Europese Unie. Van alle ingevoerde producten is circa 72% afkomstig uit andere landen in de Europese Unie. Frankrijk vormt de voornaamste afzetmarkt, met een aandeel van 19,3%. Daarna volgen Nederland (18,6%) en Duitsland (14,2%).

www.boerenbusiness.nl

Vuilvangers halen plastic uit de Maas

In drie beken in Vlaanderen die uitmonden in de Maas worden de komende tijd vuilvangers geplaatst. Die zijn bedoeld om plastic zwerfafval uit het water te halen en te voorkomen dat dat spul in de Maas en uiteindelijk in Nederland terechtkomt. De vuilvangers komen in de Bosbeek, de Dommel en de Warmbeek, die in het stroomgebied van de Maas liggen. In totaal worden er elf vuilvangers geplaatst: het gaat om lichtgewicht ‘linten’ van pvc, die deels in en deels boven het water hangen.

De Maas is een rivier die veel last heeft van zwerfafval. Bij hoogwater blijft het afval liggen of hangen in de struiken in de uiterwaarden van de Maas. Er worden regelmatig schoonmaakacties gehouden om de oevers vrij te krijgen van dit zwerfafval.

Vooralsnog worden de vuilvangers geplaatst bij wijze van proef: uit ervaringen moet nog blijken of dit type geschikt is om grote hoeveelheden zwerfafval op te vangen die in het water terechtkomen bij hevige regenval. De eerste resultaten van de proef worden dit najaar verwacht. Zelf plaatste de Nederlandse Rijkswaterstaat vorig jaar ook een afvalvanger in de Maas, die het grootste vuil eruit moet filteren.

www.limburg.nl

Zeeland wil snellere treinverbinding

Onderzoek moet zo snel mogelijk, maar uiterlijk in 2030, uitwijzen of er twee keer per uur een rechtstreekse IC naar Amsterdam kan gaan rijden. Dat schrijft speciaal adviseur Bernard Wientjes in zijn adviesrapport om Vlissingen en Zeeland te compenseren voor het intrekken van het Kabinetbesluit om de Marinierskazerne te verplaatsen van Doorn naar Vlissingen.

In totaal investeert het Rijk de komende jaren zo’n 650 miljoen euro in de regio en is de verwachting dat het op de langere termijn zeker meer dan duizend banen zal opleveren. Een deel van de investering moet gaan naar betere OV-verbindingen met de provincie. Volgens het rapport is een absolute randvoorwaarde voor een beter regionaal vestigingsklimaat dat Zeeland en de Randstad veel beter verbonden zijn via het openbaar vervoer. “forensen, studenten en toeristen moeten makkelijk heen en weer kunnen reizen. Tegelijk moeten ook de Zeeuwse havens beter bereikbaar zijn voor goederenvervoer per spoor.”

Op dit moment neemt de treinreis tussen Vlissingen en Rotterdam bijna twee uur reizen in beslag tegenover een uur en twintig minuten met de auto. De reistijd is volgens het rapport een feitelijke en

www.spoorpro.nl

zijn is, waarbij patiëntendossiers voor de medische sector in een ander Benelux-land consulteerbaar zouden zijn, zodat patiënten gemakkelijker over de grens naar de dokter of het ziekenhuis kunnen gaan. Op dit ogenblik ligt ook een nieuw verdrag over soepeler politieverwerking voor de drie landen ter ratificatie in de parlementen voor. “En huidig EU-voorzitter Duitsland bekijkt of de digitale vrachtbrief die we vandaag in de Benelux al kennen, kan dienen als voorbeeld voor heel de EU”, vult Weekers aan.

Patiënten gemakkelijker over de grens naar dokter of ziekenhuis

“Het belang van de Benelux wordt vaak onderschat”, meent Frans Weekers. “Vergelijk het Benelux-team met een productieploeg voor film en tv: de meeste mensen werken achter de schermen, maar enkel de regisseur en de acteurs komen echt in beeld en worden bekend bij het brede publiek. Zonder productie is er echter geen film. Maar wellicht moeten we onze invloed inderdaad wat meer onder de aandacht brengen”.

Aan de ene kant is er het EU-niveau, aan de andere kant de mentaliteitsverschillen, en steeds meer ook de verschillen in kiesgedrag en dus in beleidvoerders tussen de landen. Specifiek in België leidt dat tot nogal wat verschillen in beleid en moeilijkheden tussen de regio's en het federale niveau. Frans Weekers: “Daar kan ik natuurlijk geen commentaar op geven. Wij moeten werken met de politieke omstandigheden en beleidsstructuren die er zijn in de drie landen. De Benelux fungeert daartussen als bruggenbouwer. In onze kleine ploeg van 51 medewerkers is er een fijne en verrijkende samenwerking tussen al die verschillende ‘culturen’ en talen. En eenheidsworst is niet lekker hè”.

Ambities

Frans Weekers kan niet erg concreet worden over welke punten hij specifiek wil realiseren tijdens zijn ambtstermijn. “Dat hangt immers heel erg af van waar er consensus over kan bestaan bij

de politieke overheden van de verschillende landen. Wij zijn er voor het opsporen van gemeenschappelijke belangen of problemen en het aandragen van oplossingen daarvoor. Maar de beleidsmakers moeten dat in de eerste plaats willen. Natuurlijk werken we wel aan een meerjarenprogramma. Daarvoor staat op onze website ook een oproep voor burgers en organisaties om punten aan te dragen. Wat ik wel globaal als werkpunt zie, is vanuit de Benelux gezamenlijk bijdragen aan de realisatie van de Europese Green Deal. Het zal een hels karwei worden om daarvoor 27 lidstaten met gemeenschappelijke acties te komen. Ook hier zou de Benelux, weer met hele concrete maatregelen, resultaat kunnen boeken en een voorbeeld stellen. En natuurlijk een post-covid-balans. De pandemie heeft vragen opgeworpen die we tot voor enkele jaren niet voor mogelijk hielden”.

www.benelux.int

Frans Weekers

Frans Weekers zetelde van 1998 tot 2002 en van 2003 tot 2010 voor de VVD in de Tweede Kamer der Staten Generaal. Tussen 2011 en 2014 was hij Nederlands Staatssecretaris voor Financiën in de regering Rutte II. Ook zetelde hij in deze periode in het Raadgevende Interparlementaire Benelux-raad (Benelux Parlement). In 2015 werd Weekers opeenvolgend waarnemend burgemeester van Heerlen en Beek.

In mei 2016 ging hij aan de slag als bewindvoerder bij de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling in Londen. Dat combineerde hij vanaf april 2018 met een functie bij de Wereldbank, waar hij zich specifiek bezighield met de wederopbouw van Sint Maarten, waar de orkaan Irma grote schade aanrichtte. Waarom nu dan de Benelux? “Bij deze instelling kan ik een aantal van mijn vorige ervaringen nuttig gebruiken”, antwoordt Weekers. “Mijn politieke expertise in Nederland, mijn buitenlandse netwerken en de ervaring daarmee komen hier mooi samen. Bovendien is er nog mijn grens-DNA dat deze functie voor mij boeiend maakt”.

Tekst: Peter Thoelen